

БЕЛАРУСЬ

ГАЗЕТА ўЗНАГОРДЖАНА ГАНАРО-
ВАЙ ГРАМАТАЙ ВЯРХОўНАГА САВЕТА
БССР

ЧАЦВЕР

21 красавіка
1994 года

№ 2
(1707)

ГАЗЕТА БЕЛАРУСКАГА
ОРДЭНА
ПРАЦОўНАГА ЧЫРВОНАГА
СЦЯГА ДЗЯРЖАўНАГА
УНІВЕРСІТЭТА

УНІВЕРСІТЭТ

ВЫБІРАЕМ ПРЭЗІДЭНТА

ВЫРАТАВАЛЬНАЕ КОЛА ЦІ КАМЕНЬ НА ШЫЮ?

«12 красавіка ўвойдзе ў гісторыю не толькі як Дзень касманаўтыкі», — радасна абвясцілі пасля падпісання дагавора аб аб'яднанні грашовых сістэм Расіі і Беларусі саўмінускія газеты. Але эйфарыя ад таго, што чакалі на працягу двух гадоў, прайшла надзіва хутка. Тэкст дагавора па-ранейшаму застаецца «катом у мяшку», а тая ж прэса павінна будаваць свае выказванні на падставе інфармацыі, якую прадставіў сам прэм'ер Кебіч. І нават карыстаючыся гэтай інфармацыяй, беларускі народ паўстаў перад фактам, што дагавор супярэчыць нядаўна прынятай Канстытуцыі Беларусі. Першай аб гэтым заявіла апазіцыя. Дэлегацыі налічылі некалькі парушэнняў законнасці ва ўмовах дагавора і ў дзеяннях самога прэм'ера. Скандал, які пачаў разгарацца, відаць, стане яшчэ адной падставай перацягвання нам калі не ўсю Канстытуцыю, то хоць тыя артыкулы, якія ўспамінае апазіцыя.

Артыкул 1, ч. II. Рэспубліка Беларусь валодае верахвенствам і паўнотай улады на сваёй тэрыторыі, самастойна здзяйсняе ўнутраную і знешнюю палітыку.

Артыкул 8, ч. II. Не дапускаецца заключэнне міжнародных дагавораў, якія супярэчаць Канстытуцыі.

Артыкул 141, ч. II. На тэрыторыі Рэспублікі Беларусь праводзіцца адзіная бюджэтная-фінансавая падаткавая, грашовая-кредытная, валютная палітыка.

Артыкул 145. Банкаўская сістэма Рэспублікі Беларусь складаецца з Нацыянальнага банка Рэспублікі Беларусь і іншых банкаў. Нацыянальны банк рэгулюе кредитныя адносіны, грашовае абарачэнне, вырашае парадак разліку і валодае выключным правам эмісіі грошай.

Бадай, нікому не сакрэт, што дагавор аб грашовым альянсе з Расіяй — гэта

моцная казырная карта ў перадвыбарнай прэзідэнцкай барацьбе Кебіча. Але сёння можна канстатаваць, што гэтая казырная карта з выратавальнага кола можа ператварыцца ў камень на шыю. Падзеі развіваюцца ні ў якім разе не на карысць кіраўніка ўрада. Апазіцыя афіцыйна звярнулася да Старшыні Вярхоўнага Савета М. Грыба паставіць у павестку пазачарговай сесіі пытанне аб адстаўцы прэм'ера і пазбаўленні яго дэпутацкай недатыкальнасці, а да Генеральнага пракурора В. Шалодонава — узбудзіць на В. Кебіча крымінальную справу згодна з артыкулам 61 (зрада дзяржаве) Крымінальнага Кодэкса РБ.

Тым часам, па версіі кіраўніка ўрада, дагавор супярэчыць толькі 145 артыкулу Канстытуцыі. Гэта значыць, што ўсе астатнія артыкулы спадар Кебіч будзе трактаваць па-свойму і будзе настойваць на змяненні Канстытуцыі толькі па гэтым артыкулу. Але нават такое змяненне Асноўнага Закона ні ў якім разе не іграе на перадвыбарны імідж прэтэндэнта на прэзідэнцкае крэсла. Па-першае, сам факт змены Канстытуцыі, якая рыхтавалася 4 гады і так цяжка прымалася, будзе ўспрыняты сёння вельмі негатыўна, а апазіцыя зробіць усё, каб, карыстаючыся памылкай В. Кебіча, патапіць сур'ёзнага суперніка на выбарах. Па-другое, дэпутаты, калі б нават і захацелі ўнесці на праўку ў Закон, то сутыкнуліся б з 148 артыкулам, які сцвярджае, што «закон аб змяненні і дапаўненні Канстытуцыі можа быць прыняты пасля двух абмеркаванняў і адобранняў Вярхоўным Саветам з прамеркам не менш трох месяцаў».

У такой сітуацыі больш верагодна, што спадар Кебіч будзе шукаць іншы шлях: альбо выступіць з ініцыятывай аб змяненні рэферэндума, альбо паспрабуе дамо-

віцца з расійскім бокам аб змяненні самога дагавора такім чынам, каб апошні не супярэчыў Канстытуцыі. Гэта значыць, што расійскі бок павінен будзе пагадзіцца, каб на тэрыторыі Беларусі быў Нацбанк, які б валодаў выключнымі правамі эмісіі грошай, кантролю бюджэту нашае краіны. Такі паварот справы, здаецца мне, не задаволіць Маскву, і, верагодна, яна на такіх умовах дагавор не падпіша.

Такім чынам, у самы бліжэйшы час можа выкрыцца сапраўдная існасць беларуска-расейскай дамоўленасці. Прыйдзецца прызнаць, што гэта была не больш, як дэкларацыя аб намерах, палітычны крок, накіраваны на падтрымку Вячаслава Францавіча на выбарах. Але мець выдатныя карты — гэта толькі палова перамогі. Яшчэ патрэбна быць сапраўдным іграком. Хто ў кампаніі прэтэндэнтаў на пост першага Прэзідэнта ўмее лепш гуляць, пакажа час.

Юрый ДОМНІЧ.
Фота Юрася ЛЯШКЕВІЧА.

РЭКТАРАТ БЕЛАРУСКАГА ОРДЭНА ПРАЦОўНАГА ЧЫРВОНАГА СЦЯГА ДЗЯРЖАўНАГА УНІВЕРСІТЭТА

АБ'ЯўЛЯЕ КОНКУРС

на замяшчэнне пасада

ЗАГАДЧЫКАў КАФЕДРАў: мікрабіялогіі; фізічнай аптыкі; тэарэтычнай фізікі; крымінальнага права;

ПРАФЕСАРАў КАФЕДРАў: сучаснай беларускай мовы; мікрабіялогіі; неарганічнай хіміі (0,5 стаўкі); гісторыі беларускай мовы;

ДАЦЭНТАў КАФЕДРАў: педагогікі; англійскай мовы гуманітарных факультэтаў; эканамічнай тэорыі; вылічальнай матэматыкі; тэхналогіі праграмавання; гісторыі Беларусі; расійскай і славянскай гісторыі; методыкі беларускай мовы і літаратуры; сучаснай беларускай мовы; гісторыі беларускай мовы; рускай мовы; тэарэтычнай механікі і робата-тэхнікі; геаметрыі, тапалогіі і методыкі выкладання матэматыкі; дыферэнцыяльных ураўненняў; ураўненняў матэматычнай фізікі; тэорыі функцый; вышэйшай матэматыкі і матэматычнай фізікі; агульнай хіміі і методыкі выкладання хіміі; аналітычнай хіміі; паліталогіі; рускай літаратуры; квантавай радыёфізікі і оптаэлектронікі; фізікі; эканамічных навук; інфарматыкі; крыміналістыкі; крымінальнага працэсу і пракурорскага нагляду;

СТАРШЫХ ВЫКЛАДЧЫКАў КАФЕДРАў: лікавых метадаў і праграмавання; методыкі беларускай мовы і літаратуры; фізічнага выхавання і спорту;

ВЫКЛАДЧЫКАў КАФЕДРАў: геадэзіі і картографіі; гісторыі Беларусі, сучаснай беларускай мовы; эканамічных навук; беларускай літаратуры XX стагоддзя; фізічнага выхавання і спорту; грамадзянскага права;

АСІСТЭНТАў КАФЕДРАў: лікавых метадаў і праграмавання; агульнай матэматыкі; матэматычных метадаў тэорыі кіравання.

Тэрмін конкурсу — месяц з дня апублікавання аб'явы.

Адрас: 220050, г. Мінск, праспект Ф. Скарыны, 4, Белдзяржуніверсітэт, аддзел кадраў, пакой 233, Т. 26-59-39.

Аб'ява надрукавана ў газеце «Беларускі ўніверсітэт» 21 красавіка 1994 года.

БЕЛАРУСКАЯ МОЛАДЗЬ, ЯДНАЙСЯ!

была падтрымана.

— Якія пытанні будуць абмяркоўвацца на сустрэчы?

— Сустрэча будзе мець рабочы характар. У ходзе пленарных пасяджэнняў круглых сталоў абдуццця знаёмства арганізацый-удзельнікаў, абмеркавання перспектывы далейшага супрацоўніцтва, выпрацоўка агульных падыходаў у маладзёжных пытаннях. І яшчэ — сустрэча павінна прывесці да стварэння каардынацыйнай структуры, маладзёжнай арганізацыйнай структуры, да вырашэння пытанняў інфармацыйнага абмену.

— Вось я, простая дзяўчына, магу прыйсці на сустрэчу?

— Не. Заяўкі на ўдзел прымаюцца ад маладзёжных арганізацый. Наш паштовы адрас: 220050 Мінск. Паштамт а/я 493, тэл/факс 68-70-76.

— Што яшчэ хочае сказаць на заканчэнне?

— Хачу звярнуцца да прадпрыемальных устаноў і ўсіх тых, хто можа аказаць матэрыяльную падтрымку ў правядзенні сустрэчы. А ахвяраванні прымаюцца на рахунак: № 700212 у Белпрамбудбанку г. Мінск, код 369.

Вольга ТАРАСЕВІЧ.

СУСТРЭЧА

7—8 красавіка ў корпусе факультэта журналістыкі адбылася сустрэча студэнтаў з Беларускім дзіцячым культурна-асветніцкім цэнтрам «Адраджэнне», што знаходзіцца ў мікра-раёне Шабаны. Мэта цэнт-ра — адраджэнне беларускай нацыянальнай культуры. Тут займаюцца дзеці розных узростаў, а таксама іх бацькі, якія выступаюць у ролі арганізатараў і настаўнікаў. Заняткі праводзяцца па гуртках, дзе адбываецца знаёмства з беларускім фальклорам, рамёствамі.

У праграме сустрэчы прайшла выстава вырабаў з прыродных матэрыялаў, і тэатралізаванае прадстаўленне беларускіх святочных абрадаў і песняў.

ДАІ

ПАВЕДАМЛЯЕ

За тры месяцы 1994 года адміністрацыйнай адказнасці за парушэнні правілаў, што дзейнічаюць у сферы бяспекі дарожнага руху, па БДУ прыгнута больш за 30 чалавек, з большага студэнты.

За кіраванне транспартнымі сродкамі асобы, што не маюць вадзіцельскіх пасведчанняў: Чурлы І. В., Герасімаў А. А., Жытнікаў А. А., Мазхары Махамед, Майсееў А. М., Хусейна Алі Н., Валацко А. Л. — аштрафаваны па 30.000 рублёў кожны. Студэнт Шуманскі С. Л. быў затрыманы 6 і 13 студзеня і 8 лютага 1994 года. Агульная сума штрафа складала 110.000 рублёў.

Стварыўшыя пагрозу бяспекі руху Кунцэвіч В. Е., Іранюшын В. А., Якушаў Г. А. заплатацілі штраф 60.000 рублёў.

За несваечасовую рэгістрацыю транспартных сродкаў Русак А. А. аштрафаваны на 4.000 рублёў. Русак С. Н. за кіраванне транспартнымі сродкамі з няспраўнасцямі, пры якіх ДАІ забаронена эксплуатацыя, аштрафаваны на 35.000 рублёў.

Парушылі правілы пераходу праезджай часткі студэнты Цішкевіч Г. В., Зубовіч В. А., Пінхасік З. М., Матвейчык А. Г., Шлёнскі В. В., Сулейман Н., Катаеў В. Ю., Герасімаў А. А.

Паважаныя ўдзельнікі дарожнага руху — вадзіцелі і пешаходы — строга выконвайце правілы руху. Заўжды памятайце, што бясека дарожнага руху залежыць ад усіх яго ўдзельнікаў!

Дзяржаўтаіспектар
Маскоўскага ДАІ
М. ПІВЕРГАЧОЎ

АДБЫЛАСЯ ПАДЗЕЯ

КАНФЕРЭНЦЫЯ

Два дні, 7 і 8 красавіка 1994 года, у Мінску ва ўніверсітэце працавала Міжнародная навуковая канферэнцыя «Філасофія сацыяльнага дзеяння і перспектывы дэмакратыі», якая была арганізавана Беларускім дзяржаўным універсітэтам і Беларускім дзяржаўным універсітэтам інфарматыкі і радыёэлектронікі.

У канферэнцыі бралі ўдзел 140 прадстаўнікоў Беларусі і краін блізкага і далёкага замежжа. Акрамя пленарных пасяджэнняў, дзе разглядаліся агульныя пытанні палітычнага і эканамічнага развіцця грамадства, працавалі секцыі «Метадалогія сацыяльнага дзеяння ў экстрэмальных умовах грамадскага развіцця», «Эвалюцыя палітычнай улады ў перыяд сацыяльнай нестабільнасці», «Эканамічны плюралізм: рэальнасць або сацыяльны міф?», «Культура і каштоўнасці нацыянальнай самасвядомасці».

Працавалі і круглыя сталы, дзе ішло абмеркаванне пытанняў, звязаных з правамі чалавека ў новых суверэнных дзяржавах, палітычнай кансалідацыі грамадства.

Госці з Масквы, Санкт-Пецярбурга, Сімферопалю, Адэсы, Ніжняга Ноўгарада, Кішынёва падзяліліся вопытам сваіх краін, спадзеючыся, што ён будзе выкарыстаны ў Беларусі.

СПРАВАЗДАЧА АБ НАВУКОВА-ДАСЛЕДЧАЙ РАБОЦЕ УНІВЕРСІТЭТА ЗА 1993 ГОД

На нядаўнім пасяджэнні Вучонага Савета слухаўся даклад аб навукова-даследчай дзейнасці ўніверсітэта за 1993 год. Справаздачу рабіў Анатоль Іванавіч ЛЕСНІКОВІЧ, прарэктар па навуковай рабоце. У сённяшнім нумары «Беларускага ўніверсітэта» — першая частка справаздачы.

Шаноўныя калегі! Як вы добра ведаеце, у сферы навукі ў нашай рэспубліцы працягваюцца крызісныя з'явы. На 1994 год на навуку спланавана менш за адзін працэнт расходнай часткі бюджэта рэспублікі, у той час, як у 1990 годзе гэтая лічба раўнялася чатыром працэнтам, а ў Расіі яна ў 1993 годзе была тры і сем дзесятых працэнта. Тым не менш Савет прафсаюзаў РАН у звароце да Б. М. Ельцына канстатуе: «...расійская навука знаходзіцца на краі гібелі».

З 1990 года колькасць занятых у навукі ў Беларусі скарацілася ўдвая і складае каля 50 тысяч чалавек. Кожныя пяты беспрацоўны ў рэспубліцы — былы работнік сферы навукі. Зароботная плата занятых у навукі ніжэй, чым у сярэднім па рэспубліцы, і на 30 працэнтаў ніжэй, чым у прамысловасці. За год на 30 працэнтаў скарацілася колькасць абарон доктарскіх і на 20 працэнтаў кандыдацкіх дысертацый і склала адпаведна каля 100 і 500 па ўсёй рэспубліцы.

Прэстыж навуковай працы працягвае падаць, у сувязі з чым моладзь не ідзе ў навуку. Сярэдні ўзрост кандыдата навук у Беларусі дасягнуў 45 гадоў, а доктара навук — 55.

Як жа на гэтым фоне выглядае наш ўніверсітэт?

І Асноўныя вынікі

Спачатку хачу адзначыць прызнанне Еўразійскай асацыяцыі ўніверсітэтаў вялікага ўкладу ў біяхімію малых дозаў радыяцыі працаў прафесара Пікулева Анатоля Цімафеевіча, якому пасмяротна была прысуджана прэмія гэтай асацыяцыі. Разам са сваімі вучнямі А. Ц. Пікулеў устанавіў заканамернасці развіцця паталагічных станаў пад дзеяннем іянізуючай радыяцыі і хімічных забруджвальнікаў навакольнага асяроддзя, выдзеліў прыродныя антыаксіданты, якія валодаюць высокім радыёахоўным эфектам, сінтэзавалі новыя супрацьпукліныя прэпараты, паклаў пачатак работы па радыёпраэктарным дзеянні звышчастотнага выпраменьвання.

Як вы ведаеце, прэміі імя Піцэты удастоены прафесар Уладзімір Сяргеевіч Кошалеў — загадчык кафедры новай і найноўшай гісторыі. Прафесар Кошалеў — вядомы ўсходазнаўца — арабскі, сапраўдны член Міжнароднай АН вышэйшай школы. Прэмія, была прысуджана за цыкл работ па сацыяльна-палітычнай гісторыі Егіпта XIX-XX стагоддзяў. Сваімі манаграфіямі Уладзімір Сяргеевіч ахапіў гісторыю гэтай краіны ў сукупнасці ўсіх асноўных праблем, якія стаялі перад ёй, а менавіта: еўрапейскі ўплыў і мадэрнізацыя краіны, судносіны традыцыйнага і сучаснага, палітычная барацьба і палітычныя партыі, фарміраванне ісламскіх ультранацыяналістычных арганізацый і інш.

Прэміі імя Сеўчанкі ўдасточны прафесар Ігар Канстанцінавіч Лапацін, які з'яўляецца загадчыкам кафедры заалогіі. Ігар Канстанцінавіч — вядомы энтомолаг, прэзідэнт Беларускага энтомолагічнага таварыства, унагароджаны медалём «За

выдатныя заслугі ў вывучэнні этнамафаўны Еўропы», займаецца выяўленнем відавай разнастайнасці насякомых у рэспубліцы, заканамернасцямі фарміравання і рэканструкцыі гэтай разнастайнасці і адпаведных экалагічных сістэм.

Атрыманы першы прыз міжнароднай канферэнцыі па высокіх тэхналогіях (г. Хаген, ФРГ, кастрычнік 1993) за навуковую работу: «Алмаз у мікраэлектроніцы». Аўтары — А. М. Зайцаў, А. А. Мельнікаў, В. С. Варычэнка, А. В. Дзенісенка (кафедра фізікі паўправаднікоў БДУ), Фарнер, Бурхард (Універсітэт г. Хагена).

Старшыні Савета маладых навукоўцаў БДУ, члену вучонага савета БДУ дацэнта фізічнага факультэта Ганчаронку Ігару Іванавічу прысуджана прэмія Саюза моладзі Беларусі ў галіне навукі і тэхнікі (былая прэмія Ленінскага камсамола Беларусі).

Дырэктар НДІ ЯП прафесар Барышэўскі Уладзімір Грыгор'евіч ў снежні 1993 года абраны членам Нью-Ёркскай акадэміі навук, найстарэйшай акадэміі ЗША, заснаванай у 1817 годзе.

Сусветна прызнаныя наступныя найбольш важныя вынікі, атрыманыя Барышэўскім: выяўленне новай фізічнай заканамернасці, якая заключаецца ў тым, што на часціцы, якія рухаюцца ў рэчыве, уздзейнічаюць псеўдамагнітныя і псеўдаэлектрычныя палі неэлектрамагнітнай прыроды, і абсмаванне на гэтай аснове існавання цэлага сямейства новых фізічных з'яў, многія з якіх эксперыментальна вынайджены і вывучаюцца ў буйнейшых лабараторыях свету, такіх, як лабараторыя імя Фермі, у Лос-Аламасе (ЗША), ЦЕРН (Швейцарыя), ФРГ, Японія, Францыя і інш. Угаданыя з'явы паслужылі падставай для стварэння новых метадаў даследавання ўласцівасцей мікрасвету і, у прыватнасці, найбольш інтрыгоўнай уласцівасці — неінварыянтнасці нашага свету адносна змены знака часу. Гэтыя новыя эксперыменты рыхтуюцца не толькі за мяжой, але і цяпер у НДІ ЯП.

Першы прарэктар Пётр Дзмітрыевіч Кухарчык выбраны старшынёй нацыянальнага камітэта па радыёфізіцы Беларусі. Гэты камітэт з'яўляецца асацыяраваным членам міжнароднага саюза па радыёфізіцы.

Сярод навуковых вынікаў, атрыманых навукоўцамі механіка-матэматычнага факультэта, многія атрымалі міжнароднае прызнанне. Шэраг распрацовак мае прыкладное значэнне. Так, пад кіраўніцтвам дацэнта В. П. Супуна распрацаваны шэраг новых лагічных схем тыповых устатковаў вылічальнай тэхнікі. Атрымана 6 станаўчых рашэнняў на выдачу Патэнта Расійскай Федэрацыі. Пададзены 2 заяўкі на выдачу Патэнта Рэспублікі Беларусь. Вядуцца работы па ўкараненню распрацаваных лагічных схем у НВА «Інтэграл».

Высокім міжнародным аўтарытэтам карыстаецца створаная на факультэце навуковая школа па тэорыі графаў. Уведзены прафеса-

рам Р. І. Тышкевіч новы аб'ект — кантавы гіперграф — даў магчымасць пабудаваць універсальны падыход да вырашэння шмалікіх задач тэорыі гіперграфаў, якія маюць дастасаванне да стварэння інтэгральных схем, сістэм кіравання размеркавання рэсурсаў і інш.

Факультэт прыкладной матэматыкі і інфарматыкі распрацоўвае навуковы праграмы прадукт дастаткова вялікага сусветнага ўзроўню. Цяжкасці з давядзеннем пачэтай фізічнай версіі, якія ёсць ужо зараз, абумоўліваюцца адсутнасцю рэальнага правага забеспячэння і юрыдычнай аховы аўтарскіх правоў на праграмы прадукт; адсутнасцю ліцэнзійна чыстых сродкаў распрацоўкі праграмага забеспячэння; слабай матэрыяльна-тэхнічнай базай, неабходнасцю значных фінансавых затрат, звязаных з распрацоўкай, рэкламай, продажам і наступным суправяджэннем камерцыйных пакетаў, насычанасцю сусветнага рынка праграмага прадукта і незапатрабаванасцю яго рынкам Беларусі. Факультэт прыкладае значныя намаганні дзеля пошука і ажыццяўлення гаспадарчадагаворных даследаванняў. У 1993 годзе аб'ём фінансавання па дагаворах склаў амаль што 71 працэнт агульнага фінансавання факультэта.

Асноўным вынікам выканання навукова-тэхнічнай праграмы па стварэнню апаратуры ў сувязі з аварыяй на ЧАЭС (галаўная арганізацыя НДІ ЯП) з'явілася рашэнне ў Беларусі праблемы вымярэння радыёцэзія. Распрацаваны сучасныя прыборы для кантролю колькасці радыёнуклідаў, створана іх вытворчасць. Значныя крокі зроблены таксама ў вырашэнні праблемы вымярэння колькасці Sr⁹⁰ — больш цяжкай за праблему вымярэння цэзія. У асноўным рэспубліканская праграма на сучасны момант забяспечвае рашэнне праблем масавых вымярэнняў для ацэнкі радыёэкалагічнага становішча ў рэспубліцы.

Валізная работа праведзена спецыялістамі НДІ ЯП па распрацоўцы навукова-тэхнічнай праграмы «Ахова» (праграма прынята да выканання ў 1994 годзе). Гэта звязана з тым, што Рэспубліка Беларусь мае вялікую патрэбу ў стварэнні нацыянальнай сістэмы кантролю за несанкцыянаваным вывазам і ўвозам кампанентаў ядзернай і іншай стратэгічнай зброі, радыёактыўных матэрыялаў, каштоўных камянёў і металаў, рэдказемельных металаў і іншых стратэгічных матэрыялаў, а таксама наркатычных, выбуховых і іншых небяспечных рэчываў, якія могуць быць выкарыстаны ў тэрыстычных акцыях. Па сутнасці ў Рэспубліцы Беларусь у межах навукова-тэхнічнай праграмы «Ахова» ствараецца цэлая галіна, за навукова-тэхнічнае забеспячэнне якой адказвае НДІ ЯП, як галаўная арганізацыя-выканаўца.

У НДІ прыкладных фізічных праблем на аснове тэарэтычных і эксперыментальных работ па вывучэнню ўздзеяння лазерных імпульсаў рознай магутнасці, працягваюцца і формы на мета-лічынны мішені (гэтыя працы былі адзначаны Дзяржаўнай прэміяй Рэспублікі Беларусь 1992 года) распра-

цавана тэхналогія нанясення алмазападобных плёнак на разнастайныя матэрыялы пры ўздзеянні магутнага лазернага выпраменьвання на графіт. З дапамогай такой тэхналогіі можна атрымаць раўнамерныя алмазападобныя плёнкі плошчай да пяці квадратных сантыметраў. Новыя алмазныя плёнкі дапамаглі б зрабіць якасны скачок у паўправадніковай тэхніцы.

Мінскім аб'яднаннем вылічальнай тэхнікі па распрацоўцы НДІ прыкладных фізічных праблем вырабляецца ультрагукавы расходомер-лічылнік вады. Выпушчана больш за 2 тысячы прыбораў.

На БелОМО пачаўся выпуск серыйнай вытворчасці алтычных аналізатараў дыму. У 1993 годзе наладжаны выпуск новай мадэлі.

Распрацавана тэхналогія і адпаведнае абсталяванне для атрымання кампанентаў лекавых прэпаратаў сардэчна-сасудзістага і снатворнага дзеяння, вырабленых з адходаў спіртавой вытворчасці.

На фізічным факультэце праведзены тэхналагічныя выпрабаванні шматэтавай вакуумнай устаноўкі для ўзмацнення паверхні. Яна дазваляе атрымаць на метала-рэжучых інструментах іёна-плазменныя пакрыцці, знаёмыя і карызіцыйна стойкасць якіх у 2—3 разы вышэй існуючых у свеце.

Упершыню паказана, што порысты крэмень, які падвяргаецца старэнню доўгі час, з'яўляецца эфектыўным лямінафорам у жоўтай, чыронай і сіняй галінах спектра, што важна для стварэння ўстатковаў адлюстравання інфармацыі рознай каляровасці.

Распрацаваны фізічныя асновы тэхналогіі ўтварэння буферных пластоў для фарміравання тонкіх плёнак высокатэмпературных звышправаднікоў. Гэта дасць магчымасць ствараць інтэгральныя схемы на аснове звышправаднікоў з выкарыстаннем крэміявай тэхналогіі.

Навукова-інжынерным цэнтрам, у асноўным сумесна з кафедрай радыёфізікі і электронікі, выкананы шэраг работ, з іх пяць даведзены да такога ўзроўню, калі магчыма пераходзіць да засваення дробнасерыйнай вытворчасці прыбораў. Факультэт радыёфізікі і электронікі ўпершыню ажыццявіў рэалізацыю сваёй распрацоўкі. За валюту, праўда, пакуль у адзіным экзэмпляры, у межах рэспубліканскай навукова-тэхнічнай праграмы пад кіраўніцтвам акадэміка АН Рэспублікі Беларусь Ф. М. Капучкага распрацаваны праект устаноўкі атрымання прэпаратаў прапанаванага дзеяння. Працягваюцца будаўніча-монтажныя работы на Барысаўскім фармзаводзе, на плошчы якога плануецца размясціць вытворчасць. У межах гэтай праграмы распрацавана дакументацыя і выраблена доследна-прамысловая ўстаноўка па атрымнанню ранасана. У 1994 годзе плануецца выпуск прамысловай партыі прэпарата. Эканамічная эфектыўнасць вытворчасці ацэньваецца ў 3,5—4 млрд. руб. у год. Распрацоўкі па стварэнню новых прэпаратаў на аснове акісленай цэлюлозы абаронены шэрагам аўтарскіх пасведчанняў, патэнтаў Расіі, ЗША, Вялікабрытаніі, Швейцарыі і Швецыі, а таксама Еўрапейскім патэнтам. Гэтыя прэпараты і тэхналогіі іх атрымання з'яўляюцца канкурэнтназдольнымі на сусветным рынку.

НДІ ФХП сумесна з кафед-

рай аналітычнай хіміі і НТК «Аналіз-Х» Белдзяржуніверсітэта распрацаваны шырокі спектр набораў для медыцынскай дыягностыкі, якія прайшлі выпрабаванні, у тым ліку клінічныя, у шэрагу медыцынскіх устаноў Рэспублікі. У цяперашні час на базе Навукова-тэхнічнага цэнтра БДУ арганізоўваецца прамысловы выпуск набораў дыягностыкі для вызначэння гематлабіна, халестэрына, глюкозы і выканання шэрагу іншых аналізаў. Выпуск гэтых прэпаратаў дае магчымасць цалкам задаволіць патрэбу медыцынскіх устаноў Беларусі ў іх.

Супрацоўнікамі кафедры аналітычнай хіміі распрацаваны прыніцыпова новы метады атрымання сарбентаў, селектыўных да іёнаў цяжкіх металаў. Сарбенты прыгодны для здабывання такіх сінчных металаў, радыёнуклідаў з солевых раствораў да ўзроўня ПДК і ніжэй, а таксама каштоўных металаў са сіёкавых і прыродных вод. На іх аснове прапанаваны экспрэсны метады вызначэння цяжкіх металаў. Створаны для гэтай мэты прыбор СКАН-1 рыхтуюцца НДЦ БДУ да серыйнага выпуску.

У Мінскай вобласці за апошнія гады дацэнт кафедры батанікі Ю. А. Бібікаў вызначыў комплексны рэдкіх, знікаючых відаў раслін, на базе якіх створаны 13 новых батанічных заказнікаў. Сорт таматаў «Вежа», атрыманы пры ўдзеле супрацоўнікаў кафедры, у 1993 г. раяніраваны ў Беларусь.

Супрацоўнікамі кафедры мікрабіялогіі і НДЛ малекулярнай генетыкі бактэрыі атрыманы мікраарганізмы-прадцэнты перспектывных біялагічна актыўных спалучэнняў араматычнай прыроды, якія маюць высокую антымیکробную актыўнасць шырокага спектру дзеяння; даследаваны малекулярныя механізмы іх біясінтэзы і антымیکробнага дзеяння ў адносінах да грыбшкіднікоў сельскагаспадарчых раслін.

Супрацоўнікамі кафедры фізіялогіі чалавека і жывёл, НДЛ праблем тэрмарэгуляцыі ўпершыню акрэслена функцыянальная роля аксіду азота ў нервовай сістэме беспазванковых жывёл. Даследаванні асаблівасцяў свабоднарадыкальных працэсаў пры розных паталагічных станах дазволілі ўстанавіць механізмы абароннага дзеяння арыгінальных сінтэзаваных хіноідных спалучэнняў.

На геаграфічным факультэце распрацаваны «Метадычны рэкамендацыі па аптымізацыі глебаў для стварэння высокапрадуктыўных сенажацў», зацверджаныя Навукова-тэхнічным Саветам Міністэрства сельскай гаспадаркі і харчавання і рэкамендаваны для шырокага выкарыстання ў калгасах і саўгасах Беларусі. Выкананы розлікі па ацэнцы страт, якія нанесены дзяржаве нерэгламентаванымі скідваннямі забруджаных рэчываў, на канкрэтных прыкладах вадаёмаў з рознай ступенню забруджвання. Праведзена ацэнка сучаснага стану аэра, якія знаходзяцца ў зоне ўплыву аварыі на ЧАЭС, і вызначана магчымасць іх выкарыстання ў народнай гаспадарцы. Праведзены аналіз сучаснага стану прыродна-рэсурснага, сацыяльна-дэмаграфічнага і вытворчага патэнцыяла Віцебскай вобласці і на гэтай аснове выканана комплексная ацэнка ўзроўня сацыяльна-эканамічнага развіцця гэтага рэгіёна рэспублікі,

а таксама сфарміраваны асноўныя накірункі яго перспектывнага развіцця. На падставе праведзеных даследаванняў падрыхтаваны прапановы для Дзяржаўнага эканомплана Рэспублікі Беларусь па пытанню структурнай перабудовы эканомікі.

У апошні час патрабаванне да выкладчыкаў выканання НДР у другую палову дня неяк ігнаруецца. Але ва ўмовах нарастаючага фінансаванага дэфіцыта аб гэтай форме работы неабходна нагадаць. Кафедра педагогікі ў 1993 годзе не мела фінансаваных НДР, што ўвогуле дрэнна. Тым не менш заг. кафедры В. М. Навумчыкам прадстаўлена да абароны доктарская дысертацыя. Выдана манаграфія «Народная адукацыя і педагогічная навука ў Беларусі (1917—1945)». Скончаны 3 дысертацыйныя даследаванні. У 1993 годзе надрукавана 13 артыкулаў.

У справаздачным годзе па выніках абдышыхся на кафедры філасофіі і метадалогіі навукі даследаванняў была выдана калектыўная манаграфія «Светапоглядныя структуры ў навуковым пазнанні, у якой прадстаўлены раздзелы вучоных ЗША, Германіі, Балгарыі, Чэхіі, Расіі. Сацыялагамі ФЭФ прасочана дынаміка змянення цэннасных арыентацый лідэраў мясцовых органаў улады за перыяд 1991—1993 гадоў. Кафедрай эканамічных навук вызначана, што планавая эканоміка з'яўляецца разнавіднасцю рыначнай, гэта дае падставы для параўнання абедзвюх эканомік. Кафедра эканамічнай тэорыі распрацавала праграму развіцця малых навукаёмістых прадпрыемстваў, правяла міждзяржаўную канферэнцыю «Эканамічны механізм гаспадарання ва ўмовах рыначных адносін», выдала 4 падручных дапаможнікі.

Ад юрыдычнага ф-та ў распрацоўцы практыка Канстытуцыі прымалі ўдзел прафесары Галаюк А. А., Чыгір В. Ф., Юркевіч М. Г., Юхо І. А., Драбязка С. Г., дацэнты Гадуюн В. М., Чудакоў М. Ф., Вашкевіч А. Я.

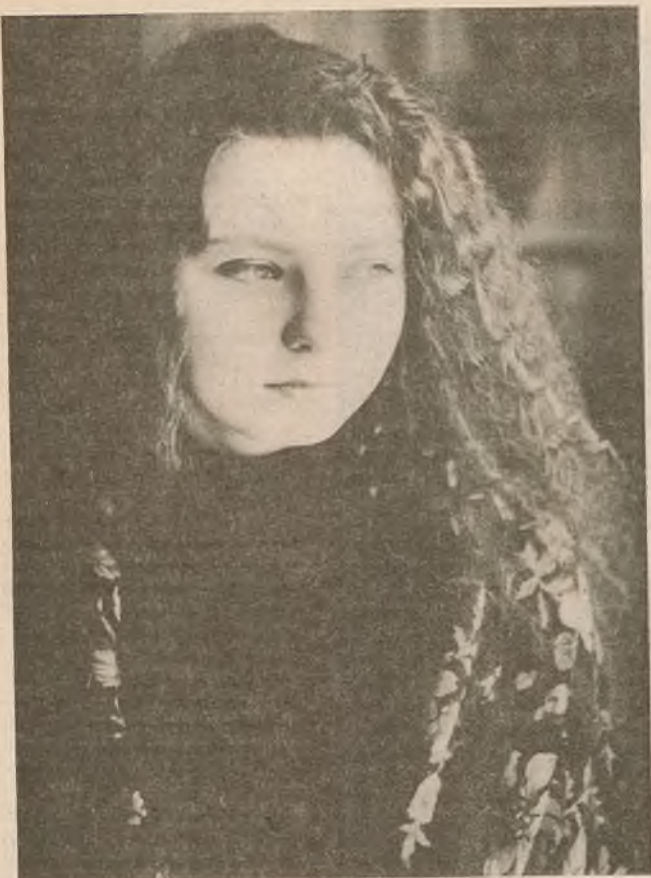
Кафедра крымінальнага права скончыла падрыхтоўку альтэрнатыўнага праекта Крымінальнага кодэксу, які атрымаў высокую ацэнку міжнародных экспертаў і быў прыняты Вярхоўным Саветам у якасці афіцыйнага праекта.

Кафедрай грамадзянскага працэса і працоўнага права падрыхтавана канцэпцыя і юрыдычная мадэль праекта Грамадзянска-працэсуальнага кодэксу Рэспублікі, які быў адобраны Вярхоўным Саветам у першым чытанні.

У галіне філалагічных навук сфарміравана новая канцэпцыя развіцця літаратуры Беларусі XX ст. Раней літаратурны працэс выглядаў як барацьба антаганістычных літаратурных груп. У прапанаванай канцэпцыі паказана тое, што было агульным для ўсёй беларускай літаратуры, што не залежала ад ідэалагічных перакананняў, характэрных для асобнага пісьменніка або цэлай літаратурнай школы.

Факультэт журналістыкі распрацоўвае спецыяльныя метадыкі, якія даюць магчымасць аналізаваць сродкі масавай інфармацыі з пункту гледжання іх уплыву на развіццё грамадства.

Працяг у наступным нумары).

ШКОЛА ПЕРВОКУРСНИКА

НЕОБИТАЕМЫЙ ОСТРОВ ДЛЯ ХОРОШЕГО ЧЕЛОВЕКА

Оно часто так бывает. Любимые и уважаемые здесь — мы не приняты и не поняты там. Здесь с нами считаются, там не воспринимают. И тогда возникает вопрос: почему нас, таких хороших, не любят? Получается, как в песенке про необитаемый остров, которую Красная Шапочка поёт избалованному любовью и вниманием ребёнку. Но по фильму он все равно остается со своими многочисленными няньками, и этот вопрос не скоро начнет мучить его. А в жизни, мне кажется, у каждого из нас, рано или поздно будет свой необитаемый остров.

Наташе не повезло. Не пьющая и не курящая, с четверками и пятёрками — словом, хорошая во всех отношениях всех отношениях класс. А ведь раньше было все нормально, как она говорит: «Училась хорошо, и подруги были. А потом перешла в другую школу, где все, как куклы, намазанное ходят, матерятся, пьют, курят. Я раньше плохо относилась к людям, которые бегали за такими «блатными», и никогда не думала, что меня тоже заставят. И заставляли...» Теперь в новом классе ее считают «зашуганной» и «шестеркой»... За мороженым гоняют, деньги требуют, иной раз отнимают силой. А однажды Наташа даже подралась с одной девочкой. С тех пор для нее совсем жить в классе нет: бьют, насмехаются...

И стала Наташа совсем неожиданно для себя «белой вороной».

Что делать «белой вороне»? Улететь туда, где поймут, оценят и примут, где не будет так больно? А есть ли такое место, да и спасет ли оно? Где гарантия, что в новой школе не повторится тоже самое или даже хуже, и гонять уже станут не за мороженым, а за пивом? И бить будут не раз...

Все же, почему нас, таких хороших, и так не любят? Наташину историю я рассказала во многих школах, и, как ни странно, реагировали везде одинаково: «Как такое может быть?», «Что это за школа?», «Как учителя не видят всего этого?». А затем шли советы: «Ей надо быть гордой и независимой, стараться избегать драк, презирать этих людей!» — это Юлия, 11 класс. «Не нужно быть жертвой бессмысленных капризов и прихотей». «Наташе не нужно подчиняться вся-

кому, ей нужно быть самоуверенной».

За всеми этими рассуждениями чувствуется абсолютная уверенность: со мной такого не произойдет. «Хорошеть» вокруг воспринимается как данность: так будет всегда. Но бывает и другая данность: учителя не реагируют, родители не понимают. Вот он, необитаемый остров, хотя вокруг есть какие-то существа, которых ты совершенно не понимаешь. И которые не понимают тебя.

Кто в этом виноват?

Современный школьник знает, как говорит 16-летняя Нина, что «жизнь — сложная штука, жизнь — «полосатая»; сейчас у Наташи темная полоса, но скоро все будет прекрасно». Правда, Нина, как она признается, «никогда не сталкивалась с такой проблемой», но уже знает, что жизнь сложна.

Воспитанные на умных книгах, в благополучных семьях, вращаясь среди таких же благополучных ровесников, они тут самую «полосатость» воспринимают с точки зрения мелкого везения или невезения, но смогут ли они, попав в жестокие условия белой вороны, сделать то, что не удалось Наташе, — отстоять себя? А ведь то, что ты не куришь, не ругаешься матом, не пьешь, не носишь короткое и получаешь свои четверки, совершенно не значит, что ты лучше тех, кого полупрезрительно называешь «блатными». Уже хотя бы потому, что они завоевали свое место. И твердо знают, что за все нужно платить: за жизнь, за нормальный класс. А ты знаешь это, не признанный, не понятый, хороший человек?

...Оле из 11 класса одной из Минских школ когда-то тоже так не повезло. Она оказалась в таком же положении, а ей хотелось, чтоб ее уважали. Ну и что? Все этого хотят. Но Оля добилась этого. Сама.

«...Я решила, что буду такой, какой я хочу быть. Начала учить английский, совершенствовать свою игру на гитаре, много читать — мне хотелось стать очень эрудированной. Кроме того, выработала свой стиль в одежде, причёске, стала ходить на дискотеки, и теперь танцую лучше подруг».

Можно только представить, каких усилий ей это стоило.

НАШ НЕВЯДОМЫ УНІВЕРСІТЭТ

ДА ГІСТОРЫ БЕЛАРУСКАГА ДЗЯРЖАЎНАГА УНІВЭРСЫТЭТУ

У мінулым нумары «Беларускага ўніверсітэта» мы пазнаёмілі нашых чытачоў з некаторымі ўспамінамі пра наш ўніверсітэт Іны Рытар (Аляксандры Саковіч), старэйшай беларускай пісьменніцы, якая жыве і працуе ў Амерыцы. Мы працягваем рубрыку «Наш невядомы ўніверсітэт» і пачынаем друкаваць матэрыял Іны Рытар пад назвай «Да гісторыі беларускага дзяржаўнага ўніверсітэту». Тэкст друкуецца з захаваннем правапісу арыгінала.

Падаючы гэтыя кароткія запіскі аб заснаванні і першых гадах працы Беларускага Дзяржаўнага Універсітэту (БДЗУ) у Менску, лічу неабходным падчыркнуць, што БДЗУ быў пакліканы да жыцця ў 1921 годзе ахвярнаю працаю беларускіх грамадзкіх працаўнікоў, а не бальшавіцкаю ўладаю, як гэта цяпер часта падаецца ў савецкім друку. Ідэя арганізацыі высокай навукальнай школы ў Беларусі мела свае глыбокія традыцыйныя карані, пра яе ўжо даўно думалі беларускія навукоўцы і над рэалізацыяй яе працавалі многія гады да дня закладзіння БДЗУ.

Кожнаму, хто цікавіўся пытаннем вышэйшай школы ў Беларусі, ведама, што краіну вялікую абшарам і насельніцтвам, слаўную некалі, як цэнтр высока развітай культуры і мастацтва, расейскі ўрад пазбавіў вышэйшай школы амаль на цэлае стагоддзе. Ад 1832 аж да 1921 году Беларусь ня мела вышэйшых навуковых устаноў. Праз увесь гэты час расейскі ўрад праводзіў сістэматычную русифікацыйную палітыку і, нязважаючы на неаднаразовыя захады, не даваў дазволу на адчыненне вышэйшай школы. Расейскія ўлады разумелі добра, што вышэйшая школа ў Беларусі магла стаць асяродкам апазіцыйнага нацыянальна-палітычнага і культурнага руху. Беларусь-жа, пазбаўленая сваёй высокай школы, паступова ператваралася ў расейскую калёнію, заняпалую культурна і эканамічна.

Неабходнасць сваёй вышэйшай школы, гэтай крыніцы веды і жывой творчай думкі, заўсёды добра разумелі дзеячы беларускага нацыянальнага адраджэння. З пачаткам рэвалюцыі 1917 г. беларускі нацыянальна-культурны і рэвалюцыйны рух набывае надзвычайную глыбіню і размах. Ня толькі беларускія дзеячы ў Беларусі, але і беларускія бежанцы, беларускія вайскоўцы, якія падчас першай сусветнай былі закінуты далёка ад бацькаўшчыны, пачынаюць гуртавацца. Нам ве-

Не так проста навуцы іграць на гитаре. Совсем нелегко стать эрудированной — для многих просто непреодолимый барьер. Но, согласитесь, Олины слова, что «себя нужно любить и уважать», полностью оправданы. Человек знает, о чем говорит. И не надо никому уезжать, улетать... Не нужен необитаемый остров!

А Андрей, тоже 11-классник, переживший похожую историю, считает, что в такой ситуации нужно непременно избегать конфликтов, а в итоге все образуется. У Андрея так и случилось: те люди, которые издевались над ним, ушли из класса и стало совсем хорошо.

И это, наверное, выход тоже. Но никто не скажет, как будет дальше: в институте, общежитии, на работе. Где, может, ты опять будешь один. И никто не поможет.

Марина ГУЛЯЕВА.
Фото Юрия ЛЕШКЕВИЧА.

дамыя буйнейшыя беларускія арганізацыі ў Петраградзе, Адэсе, Кіеве, Маскве. Пытанне аб адчыненні ўніверсітэту і іншых вышэйшых устаноў у Беларусі стае адным з галоўных, праграмных патрабаванняў беларускіх нацыянальна-дэмакратычных арганізацый. Напрыклад, у 1917 годзе беларусы ў Петраградзе рабілі захады ў справе звароту ў Беларусь Горы-Гарэцкага земляробскага Інстытуту (Інстытут гэты ў 1865 г. быў перанесены ў Пецярбург) і аб пераносе ў Менск Юр'еўскага, эвакуаванага падчас вайны, ўніверсітэту.

І ў 1918 г. адразу пасля абвешчання Беларускай Народнай Рэспублікі, у беларускім друку ўзнікае пытанне пра неабходнасць адчынення беларускага ўніверсітэту ў Менску. Былі распрацаваны і два праекты ўніверсітэцкіх статутаў. Адзін зь іх уклаў праф. М. Даўнар-Запольскі ды падаў старшынё Народнага Сакратар'яту БНР. Разам із статутам праф. Даўнар-Запольскі падаў і наясненні, у якіх грунтоўна абаснаваў неабходнасць адчынення ўніверсітэту ў Беларусі. Гэты праект Народны Сакратар'ят БНР разгледзіў і пастанавіў: «...даручыць праф. М. Даўнар-Запольскаму, С. Некрашэвічу і Я. Лёскаму ў супраць з іншымі навукоўцамі падрыхтаваць усё патрэбнае да адчынення Беларускага Дзяржаўнага Універсітэту...» (каляндар «Сваяк», Вільня, 1919 г., бач. 18).

У абодвух праектах былі намечаныя гэтыя факультэты: гістарычна-філэлагічны, юрыдычны, медыцынскі, фізыка-матэматычны і багаслоўскі. Апрача гэтага ў праекце праф. Даўнар-Запольскага былі прадбачаны і шосты факультэт — камэрсыяна-эканамічны. Праф. Даўнар-Запольскі зазначаў вялікую патрэбу і карысць такога факультэту, падчыркуючы, што арганізацыя яго ня будзе вымагаць шмат асобных катэдраў.

Другі праект ўніверсітэцкага ж статуту ўклаў акадэмік Карскі ды надрукаваў яго ў менскай газеце «Вольная Беларусь». Хоць ніводзін з гэтых праектаў і ня ўдалося тады здзейсніць, бо ўраду БНР прышлося хутка эміграваць, ідэя адчынення ўніверсітэту захоўвала сваю актуальнасць сярод тых беларускіх дзеячоў, якія засталіся для грамадзкай працы ў Беларусі, засталіся для яе з усёй сьведамасцю, што новая акупацыйная ўлада нясе тую ж нацыянальную няволю, што і была царская. У сваёй прамове з прычыны сьмерці А. Бурбіса ў 1922 г. Язэп Лёска гэтую думку падчырківае выразна і бяз страху словамі: «Ты не дайшоў яшчэ да Абяцанае Зямлі, ня дайдзе яшчэ шмат хто з нас, бо ўсе мы ў няволі радзіліся і мусім памерці, як тое яўрэйства, што вадзіў Майсей па пустыні».

Шмат энэргіі і старанняў трэба было пакласці ўсёваладу Ігнат'юскаму, Аляксандру Чарвякову, Сцяпану Некрашэвічу і іншым, каб пад няспынным бальшавіцкім кантролем і перашкодамі, ідэя адчынення беларускага

ўніверсітэту ня была пахаваная і ператваралася ў запраўднасць. 11 ліпеня 1921 года быў зацверджаны дэкрэт аб адчыненні Беларускага Дзяржаўнага Універсітэту з факультэтамі грамадзкіх навук, медыцынскага, сельска-гаспадарчага і фізыка-матэматычнага. 30 кастрычніка таго-ж году адбылося і фактычнае адчыненне. Першым рэктарам БДЗУ быў зацверджаны праф. Уладзімер Пічэта.

Ужо ў першыя гады існавання структура БДЗУ падлягала некаторым зьменам. У 1927 г. ўніверсітэт меў факультэты права і гаспадаркі з аддзеламі эканамічным і праўным; медыцынскі і педагагічны факультэты з аддзеламі сацыяльна-гістарычным, літаратурна-лінгвістычным, фізыка-матэматычным і прыродазнаўча-гістарычным. Сельска-гаспадарчы факультэт быў рэарганізаваны ў Сельска-Гаспадарчую Акадэмію і перанесены ў Горы-Горкі. (У 1941 г. БДЗУ меў 6 факультэтаў: фізыка-матэматычны, хімічны, географічны, біялагічны, гістарычны і філэлагічны. Пры ўніверсітэце было 17 лабораторыяў, батанічны сад, гістарычна-археалагічны, зоолагічны ды геалагічна-мінералагічны музэі. Універсітэцкая бібліятэка ў гэтым годзе мела 220.000 тамоў).

Трэба памятаваць, што БДЗУ быў закладзены ў самы цяжкі эканамічна паванены час, поўны нястачаў у выніку вайны знішчэнняў, пры разбуранай цалкам гаспадарцы Беларусі. У зруйнаваным вайною Менску ня было нават і адпаведнага пад ўніверсітэт будынку. Не хапала і сродкаў для прыдбання адпаведнага навуковага аснашчэння. Каб заагавантаваць для новапасталага ўніверсітэту належаць прыпыл навуковых сілаў, неабходна было стварыць навукоўцам гэтыя ўмовы, каб гадзіліся на пераезд на працу ў Менск. Шмат хто з прафэсараў-чужынцаў баяліся ехаць нагул у Менск, бо яны ня верылі, што БДЗУ будзе нагул доўга існаваць.

У ўспамінах, прысвечаных першым гадам існавання і дзейнасці БДЗУ, праф. М. Піотуховіч дае нязвычайна праўдзвы яскра-

вы малюнак маладога ўніверсітэту: «Жыва прадстаўляецца знадворная абстаноўка аўдыторыяў у першыя гады існавання БДЗУ... Бедна і няпрытульна было ў гэтых аўдыторыях. Нізкія лавы, на якіх раней сядзелі вучні падгатоўчай класы, а цяпер зь вялікай наругай для сябе ўсаджваліся барадатныя і шаноўныя дзядзькі студэнты, запэканыя, даўно нябачушыя рамонтныя сцены, часам слабое святло свечкі замест электрычнасці — у такой жабрацкай абстаноўцы прыходзілася пачынаць працу. Але ў грудзях студэнцтва і прафэсурс палыхаў бадзёры юнацкі энтузіязм, гэта магутная вера ў будучыню, як-та скрадалі жабрацтва і няпрытульнасць знадворнай абстаноўкі. У аўдыторыях, часам халодных, мала пратопленых, было пасвойму цёпла і прытульна, бо ў іх моцна біўся пульс сьвежай навуковай думкі...»

Так, можна паверыць, што ў аўдыторыях, дзе часта няможна было запісваць чарніла лекцыі, бо яно замерзала, магло аднак быць утульна. Было ўтульна, бо нязломная вера ў неабходнасць здабыцця лепшай будучыні сваім народам натхняла і яднала беларускую моладзь ў «барадзых дзядзькоў», за якімі былі гады сьведамай нацыянальнай і палітычнай працы за вызваленне сваёй бацькаўшчыны.

З заснаванням БДЗУ адкрыліся магчымасці для здзяйснення трох вялікіх мэтай, якія заўсёды клаліся ў аснову беларускага адраджэння: развіццё беларускае мастацкае мовы, вывучэнне гісторыі Беларусі і фармаванне кадраў беларускае інтэлігенцыі.

З самага заснавання ў складзе прафэсараў БДЗУ былі высока-кваліфікаваныя навуковыя сілы, як праф. Н. Янчук — катэдра старажытнай беларускай пісьменнасці, праф. М. Даўнар-Запольскі — катэдра гісторыі Беларусі, праф. Уладзімер Пічэта — катэдра народнай гаспадаркі Беларусі, праф. Іваноўскі — катэдра псыхалёгіі, праф. Замоцін — катэдра расейскай літаратуры, праф. А. Еўлахаў — катэдра заходня-эўрапейскай літаратуры, і г. д. (Працяг у наст. нумары).

ПРЭС-АПЫТАННЕ

КАЛІ ЗАЎТРА — ВАЙНА? КАЛІ ЗАЎТРА — У ПАХОД?

З гэтым пытаннем я звярнулася да мужчын на вуліцах сталіцы (згадзіцеся, вайна — справа не жаночая). Мае суб'екты (каля 100 чалавек) — прадстаўнікі самых розных прафесій: настаўнікі, інжынеры, бізнесмены, рабочыя, эканамісты, а таксама студэнты, пенсіянеры і беспрацоўныя.

Самы малады рэспандэнт (11 гадоў) свой апошні дзень правёў бы прызнаючыся ў каханні, а самы пажылы (76 гадоў) — у малітве і пакаянні. Схільнасць да філасофіі назіралася ў беспрацоўных і трактарыстаў (?!). Пераважная большасць (каля 60) правялі б гэты дзень побач з каханымі і сем'ямі.

У наяўнасці цяга нашага народа да прыроды — 10 працэнтаў апытаных махнулі б у лес (выпіць няшмат і зрабіць шашлык). Дарэчы, пра ежу — студэнты амаль аднагольна пацвердзілі існуючую аб іх думку як аб самай галадаючай частцы насельніцтва — апошні дзень свайго жыцця яны вызначылі б шчодрай трапезай і, зноў-такі, каханнем. Пенсіянеры нічым бы гэты дзень не вылучалі — паглядзілі б тэлесерыялы пра замежныя пакуты, ды і пайшлі б спаць.

А бізнесмены вырашылі пайсці да жанчын. У кампаніі прыватных таксістаў, якім таксама дадзена прапана вельмі спадабалася, былі і іншыя варыянты: моцна напіцца, схадзіць на паляванне ці на рыбалку, пачытаць што-небудзь душэўнае ці проста выспацца.

І толькі тры чалавекі паспрабавалі б у гэты дзень зрабіць нешта вартае памяці нашчадкаў.

Вось такія разнастайныя атрымаліся адказы. Ці вымушаюць яны над чымсьці паразважаць?

Вольга ТАРАСЕВІЧ.

МАСТАЦКАЯ ГАСЦЁЎНЯ

ЗВАНЫ ГОСЦЬ

ТЭАТР — ГУЛЬНЯ?

Не так даўно ў Аўстрыі рэжысёр Таліпаў завяршыў сваю чарговую пастановку — спектакль па п'есе Мрожэка «Стрып-тыз». Мясцовы друк пісаў пра маладую, невядомую для іх рэспубліку Беларусь як пра радзіму новага тэатральнага накірунку. Сам Рыд Сяргеевіч Таліпаў гаворыць пра свой тэатр як пра тэатр інтэлектуальнай драмы і рыхтуецца да новага этапу ў творчасці. Невялікая размова з рэжысёрам для чытачоў «Беларускага ўніверсітэта».

— Рыд Сяргеевіч, што цяпер адбываецца з тэатрам наогул і што значыць тэатр для вас?

— Нараджаецца новая тэатральная мова, новыя філасофскія канцэпцыі. Я сам — па-за вострай палітыкай, я — рэжысёр. Мая прафесія — душа чалавека. Заўсёды галоўнае ў тэатры — чалавек. У гэтым мой тэатр класічны. Чалавек вечны. Чалавек вертыкальны. Пачуцці чалавека не мяняюцца, мяняецца толькі выяўленне, адлюстраванне гэтых пачуццяў. Мяняецца стыль паводзін чалавека, мяняюцца нейкія знешнія формы, якія акружаюць чалавека. Пачуцці чалавека — вечныя. У гэтым жыцці чалавек імкнецца, каб яго разумелі. Але аб'ектыўна, людзям проста не дадзена разумець адзін аднаго. Каб разумець іншага чалавека, трэба быць ім — бачыць ягонымі вачыма, чуць яго вушамі, адчуваць, як ён.

— Як жа чалавек змяняецца з тым, што яго ніколі ніхто не разумее?

— У гэтым я бачу трагічнасць існавання чалавека на Зямлі. Таму мой тэатр — тэатр інтэлектуальнай драмы. Мы павінны змірыцца з непаразуменнем і чула, спачувальна ставіцца да другога чалавека, з інтарэсам і клопатам.

— Каго вам больш цікава пазнаваць — сябе самога або іншых людзей? Ці можа тэатр змяніць чалавека?

— Зразумела, чалавек мяняецца, але не так як мы сабе гэта ўяўляем. Чалавек павінен мяняцца. Наше жыццё — маральныя скачкі. Гэта тыя моманты, калі чалавек для сябе робіць адкрыццё. Задача тэатра, мне здаецца, — не выхаванне чалавека, тэатр не павінен выхоўваць чалавека. Мэта тэатра — пашырэнне дыяпазона пачуццёвасці, дыяпазона ўспрымання і дыяпазона мыслення чалавека. У людзей, якія жывуць высокімі духоўнымі катэгорыямі, больш шырокі дыяпазон успрымання, яны больш чулыя і ўспры-

мальныя да болю чалавека. І пазнаваць іншых — на многа цікавей.

— І ўсё ж такі, для каго тэатр: для вас, для гледачоў, для акцёраў?

— Я думаю, што мой тэатр — гэта перш за ўсё для мяне. І ў маім тэатры — публіка інтэлектуальная. Наогул, каб успрымаць музыку, жывапіс і г. д., чалавек павінен быць падрыхтаваны да ўспрымання. Ён павінен вывучаць мову дадзенага мастацтва. Толькі тады ён зможа пранікнуць тым, што яму дэманструюць. Я ўспамінаю выставу экспрэсіяністаў у Маскве. Карціна Поля Гагена «Каралева». Чую здзіўленае пытанне выпадковай наведвальніцы: а чаму ў яе аранжа-

выя косы? Або ўражанне чалавека, які пабыў у оперы, — там увесь час спяваюць... Тэатр не можа быць універсальным для ўспрымання ўсіх.

— Ці ёсць у вас якія-небудзь стымулы, якія дапамагаюць не знікнуць энергіі для творчасці?

— Творчасць вялікая тайна. Нешта ўсё ж прадвызначае нашае жыццё. Але воля можа дапамагчы чалавеку. Зразумела, іншы раз вельмі сцімляецца. Але каб сёння быць наперадзе, трэба глядзець назад. Сёння я не маю права жыць так, як быццам да мяне не жылі Дастаеўскі, Талсты, Чэхаў, Станіслаўскі, Чайкоўскі, Фрэйд і шмат іншых таленавітых і вялікіх лю-

дзей. Гэтыя людзі для мяне — соль зямлі. Гэтыя людзі надаюць мне смак да жыцця і творчасці. Калі я пачынаю думаць пра тое, што Мікеланджэла, лежачы на спіне, размаляваў столь храма, і зрабіўся ў канцы жыцця гарбатым, я не магу сядзець і нічога не рабіць. І другі стымул — мне здаецца, што я ведаю нейкую тайну, якую Творца дае мастаку. Мастак творыць — казіруе гэтую тайну, але не раскрывае яе.

Мне здаецца, што калі мастак вельмі блізка падыходзіць да тайны, каб паведаць яе і раскрыць для ўсіх, ён проста адыходзіць...

Сёння я перачытваю класікаў. Талсты. Я думаю, як

тонка адчуваюць яго героі. Простыя людзі. Які шырокі дыяпазон успрымання. І мяне непакоіць адчуванне, што я вельмі таўстаскуры, і вакол — дыназаўры. Няма з кім размаўляць пра Чайкоўскага, пра Шуберта... Пра прыгожыя пачуцці гаварыць саромеемся. А галоўнае — не развучыцца бачыць прыгажосць. Адзіная мая малітва — Творца мой, не адымі ў мяне ўменне бачыць, чуць і разумець прыгажосць. Памятаеце прытчу пра тры крыжы? Трэба проста ўмець няці свой крыж. Мне здаецца, калі б людзі навучыліся гэтаму, знікла б вельмі шмат канфліктаў і непаразуменняў.

— «Кантрабас» Зюскінда, «Яма» Купрына, «Стрып-тыз» Мрожэка... Як вы выбіраеце творы для пастановкі?

— Калі чытаю твор, то адразу адчуваю — мой альбо не. Тэатр жыве ўжо шосты год. Мне здаецца, што «Кантрабасам» я завяршыў нейкі этап у сваёй творчасці. Цяпер пераходжу пачуццёва на іншую плоскасць успрымання жыцця. У мяне нараджаецца новая тэатральная ідэя. Я не магу яе пакуль канкрэтызаваць, таму што гэта не аналітычная, а пачуццёвая думка. Вельмі сцісла: хачу зразумець, як тэатр можа дабрацца да патаемных, драбнейшых куточкаў чалавечай душы — перадаць танчэйшыя перажыванні чалавека.

— Рыд Сяргеевіч, вы гуляеце ў жыцці? Ну хача б проста дзеля таго, каб было цікавей?

— Не. Гуляць у жыцці не умею і ад гэтага сцімляюся. Быць самім сабой лягчэй.

Гутарку вяла
Анастасія
КУХАРСКАЯ.

На фотаздымку: Рыд Таліпаў і Віктар Манаеў пад час рэпетыцыі «Кантрабаса» Зюскінда.

ПАСЛЯ ШОУ

Мінулы тыдзень быў багаты на падзеі культурнага жыцця. Адной з іх быў прыезд у Мінск шоу «Барыс Маісееў і яго лэдзі». Рэклама шоу была пастаўлена «на шырокую нагу», і публіцы, ўсяго за 10 долараў, прапаноўвалася грандыёзная праграма з удзелам Ірыны Панароўскай, Алены Свірыдавай і інш. Дачакаўшыся чацвяргу, дзень, на які быў прызначаны канцэрт, ваш пакарны слуга рушыў да грандыёзнага месца — Тэатр Оперы і Балета, — дзе і павінна было адбыцца не менш грандыёзнае, мяркуючы па кошту ўваходнага квітка, прадстаўленне. Якім жа было здзіўленне, калі каля ўваходу ў храм мастацтва мяне сустрэлі непрабавальныя твары аховы, якая запатрабавала менавіта «доўгі пропуск» на ўваход. Праўдамі-няпраўдамі пранікнуўшы ў залу, я і мая сяброўка (адзін пайсці не адважыўся, чаму — зразумееце потым) пад музыку слаўтага Фрэдзі Мэрк'юры пачалі чакаць. Дарэчы, канцэрт прысвячаўся менавіта яму. Прыгадаўшы гэта пасля прагляду праграмы, у якой музыкі Мэрк'юры было не больш чым іншай, я з упэўненасцю мог бы параіць спадару Маісееву прысвяціць гэта шоу, скажам, Чайкоўскаму. «Ну, ды Бог з імі — галоўнае не форма, галоўнае змест», — думаў я і, здаецца, памыляўся.

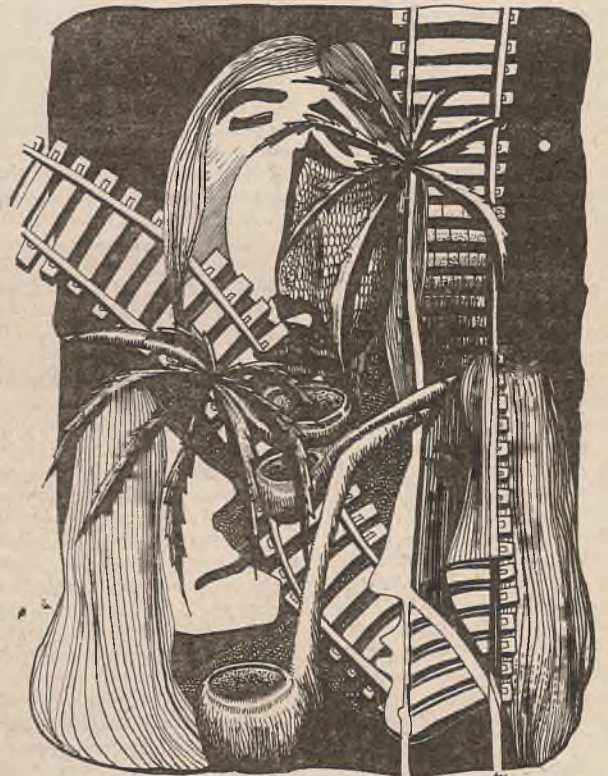
У ЗАЛЕ ПАХЛА ПАРФУМАЙ, ЗАКАХАНЫМІ І Б.МАІСЕЕВЫМ

Вечар адкрыўся даволі нечакана: маскоўская знакамітасць раптам узгадала пра гістарычныя карані і, падтрымліваючы моду, загаварыла па-беларуску. Слёзна распавёўшы пра маглёўскае дзяцінства, пра беларускіх буслікаў, раптам Багдана Багдановіча і нават працываўшы іх, праўда, блытаючы радкі і забываючы словы (узрост як-ніяк), «просты беларускі хлопец» (цытата) так расхвалываўся, што ўзрушаны імкненнем падтрымаць свайго куміра ў зале пачуліся мужчынскія галасы, якія пачалі настойліва выкрываць: «Барыс, я цябе кахаю, ты мой!». Але шоу толькі пачалося, і на сцэну выйшла «першая лэдзі» — кампазітар Сяргей Чайка. Прадставіўшы яго як лепшага сябра, Маісееў зрабіў няўдалыя спробы падплісаць сябар, але ж, зразумевшы сваю нікчэмнасць, у хуткім часе рэцываваў, каб з'явіцца зноў, хлопаючы наклееймі вейкамі, аб памерах якіх можна меркаваць па тым, што нават у бенеуары іх было вельмі добра відаць. Пасля танцавальнага нумару, якому была прысуджана Залатая ружа Лонданскай акадэміі балетнага майстэрства, адзін з прыхільнікаў талента Маісеева падараваў яму сапраўдную беларускую ружу, якую на-

быў перад канцэртам у фая за 54 тысячы «зайцаў» (бяры — не хачу). Кумір, здаецца, нечакана для самога сябе так расчуліўся, што не вытрымаўшы высокага эмацыянальнага накалу (па прынцыпу: калі я хвалюся — што-небудзь жую) адарваў ад ружы пялёстак і на вачах у публікі, якая заходзілася смехам (мая суседка пачала ікаць, што, дарэчы, небяспечна для здароўя), дбайна пачаў яго перажоўваць са словамі: «Ён пранікае ў маё сэрца!» Сапраўды ж, шлях да сэрца мужчыны лжыць праз ягоны страўнік.

Наогул жа шоу хутчэй нагадвала агітбрыгаду лепшых часоў, колеру, праўда, крыху святлейшага за чырвоны. Тут вам і песні, і пляскі, і мужчынскі стрып-тыз пад выглядам фокуса, і нават вершы. Спецыяльна для дэкларацыі апошніх прыехала Чурсіна. Уявіце, як сярод мора піратэхнікі (трэба адзначыць, што на каляровае аздабленне сцэны арганізатары расквашліся). глядзелася кволая Чурсіна, якая пачала чытаць Ахматаву... Арганічную атмасферу вечара дапаўнялі дзве феміністкі з «Поліцыі нравов», паголеныя пад «ноль», якіх Барыс Маісееў прапанаваў публіцы як сваіх сяспер па крыві. Напэўна яны ды Оціева і складалі «касію» зорак, бо ні Панароўскай, зорак, бо ні Панароўскай, былой мінчанкі Свірыдавай публіка так і не пачула.

І, разгубленая гэтай адсутнасцю, пайшла заліваць яе дармавым шампанскім, што разносілася ў антракце ў фая. Напэўна, схільнасць да «дурняшчай п'янаты» вымусіла прыхільнікаў куміра, якія сціпла адстаілі ўсю першую дзею за кулісамі, купаючыся ў промнях славы, выйсці ў фая. Цяжкая прыйшлося б без маёй выратавальніцы-спадарожніцы, бо, адчуваючы праціг і пасмакаваўшы шампанскага, «прыхільнікі таленту» рыхтаваліся да другой дзеі, актыўна «страляючы» вачыма. І вось дзея пачалася. Забыўшыся на манеры «беларускага хлапца», у адной з прамой спадар Маісееў зайшоў далёкавата. Ён какетліва заявіў: «Хачу мінскую праніску...» — і гэтак жа какетліва адаслаў паветраны пацалуйчык у ложу, дзе сядзелі спадары Карпенка і Герасіменка, дадаўшы пры гэтым: «Папуля мне зробіць...» Мэр Мінска Герасіменка такога, зразумела, не чакаў. Не чакаў гэтага і прэтэндэнт на пост прэзідэнта Беларусі спадар Карпенка, які прыехаў толькі для таго, каб прадэманстраваць выбаршчыкам ліберальнасць і лаяльнасць. «Відаць, не чакаў пуританскі мінскі бамонд і песню (Маісееў запеву) тылу «Мама, любі мяне «блакітным», што ішла, як і увесь канцэрт, пад чыстую «фанеру». Але і гэта не самае горшае. Спяваў іх Маісееў, разгубляючы па зале, пар-

дон, у жаночых калготках, дэманструючы пры гэтым усе сексуальныя магчымасці сваіх акругласцей. Карацей, відовішча было цікавейшае. На фоне «свята жыцця» з'яўленне Румінай у нацыянальнай рускай вопратцы з народным «Плачам па Чарнобылю» падалося экзотыкай. Але ж

прынцып «саялкі» быў вытрыманы і, заеўшы яе да канца, часам крывацясь ад перасолу, публіка, якая перш, чым набыць доларавы квіток, скупіла ўвесь «Ланком» (а таму ад парфумы ў зале было цяжкая дыхаль), сытая відовішчам, пачала раз'язджацца па хатах. К. ЮРАСЬ.

БЕЛАРУСКИ УНИВЕРСИТЕТ

Мінская паліграфічная фабрыка
«Чырвоная зорка» МВПА
імя Я. Коласа.

21 красавіка
Зак. 1770.
Т. 1000 экз.

220080, Мінск-80, УНІВЕРСИТЕЦКІ ГАРАДОК, ВУЛ. БАБРУЙСКАЯ, 9, ПАВЕРХ 4, П.АКОІ 74-75.
ТЭЛЕФОН 20-68-27.

В. а. рэдактара
Т. М. КАЗАК